



## BLOEMKOOL TELEN IN EEN KRIMPENDE MARKT

Bloemkool is de meest geteelde kool in Europa, met een verspreid areaal over alle landen. Met een areaal van 4806 ha in 2012 is België een bescheiden, maar niet onbelangrijke speler. Toch lopen zowel het areaal, het aantal telers als de consumptie terug. Welke kansen biedt bloemkool telen nog? – *Jan Van Bavel*

**H**et totale areaal koolgewassen in Europa bedraagt ongeveer 430.000 ha. Meer dan de helft daarvan bevindt zich in Oost-Europa. Dat komt vooral door de ongeveer 150.000 ha wittekool, in Oost-Europa het belangrijkste koolgewas. Meer dan 80% van het Europese areaal koolgewassen is bestemd voor de versmarkt, slechts 11% wordt geteeld voor de verwerking (industrie Markt).

### Arealstijging tegen 2016?

Met een areaal van 20.165 ha (cijfers uit 2011) is Frankrijk de grootste bloemkoolproducent in Europa. Op respectabele

afstand volgen het Verenigd Koninkrijk (9950 ha) en Italië (9500 ha). België is met een areaal van 4806 ha een kleinere speler op de markt. Volgens een prognose van de zaadbedrijven die werd uitgevoerd naar aanleiding van het kolencongres dat in 2011 in Brugge werd georganiseerd, wordt er in ons land tegen 2016 een stijging van 8% verwacht. Maar in enkele andere concurrerende landen wordt een nog grotere stijging in het areaal verwacht: in Spanje en Portugal 12%, in Rusland 15% en in Oekraïne (voorlopig nog maar een areaal van 2300 ha) zelfs 110%. Er zijn dus kapers op de kust. Vooral in Oost-Europa verwacht men een

forse uitbreiding, omdat bloemkool er momenteel nog relatief onbekend is en er veelal het imago van een luxegroente heeft. Tijdens de winter, wanneer de productie hier op een wat lager pitje draait, is Zuid-Europa een belangrijke producent voor de Noordwest-Europese markt. Goed om te weten is ook dat 90% van de Europese productie bestemd is voor de afzet op de versmarkt, terwijl liefst 85% van de totale Belgische productie (96.120 ton) bestemd is voor de verwerking. Vlaanderen is goed voor 98% van het totale Belgische bloemkoolareaal. Vooral de versmarkt van bloemkolen heeft het moeilijk en kende de laatste 10 jaar

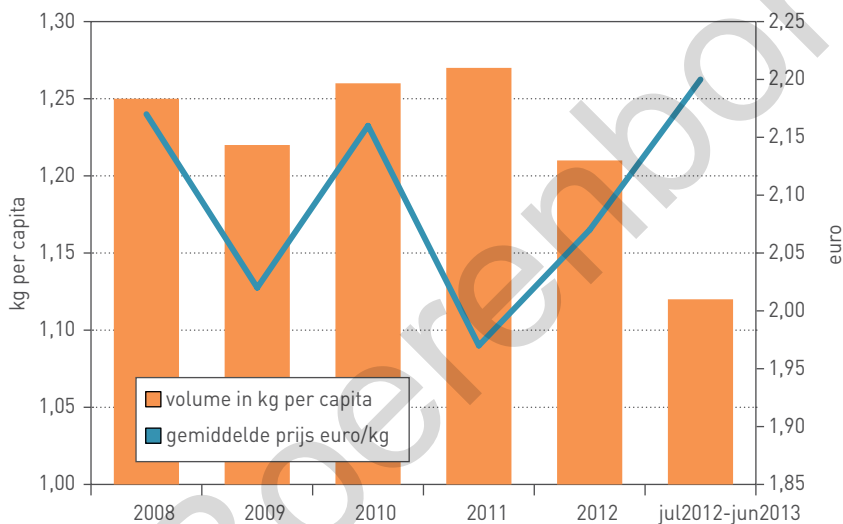
een sterke daling. Cijfers van de REO Veiling illustreren dat: het aangevoerde volume daalde van 6.866.644 stuks in 2002 naar 4.626.175 stuks in 2012. Het aantal telers volgde dezelfde trend: in 2002 telde de veiling nog 505 producenten, in 2012 nog maar 231. Volgens Rik Decadt, directeur productie bij de REO Veiling, moet je hierbij wel rekening houden met het feit dat het aantal producenten in die 10 jaar tijd standaard daalde met 40%. Hetzelfde verhaal krijgen we als we navraag doen bij BelOrta. Het aantal stuks dat op de Mechelse Veilingen werd aangevoerd, daalde van 8.815.123 stuks in 2002 naar 6.626.948 in 2012. "Het aantal telers halveerde bijna de laatste 10 jaar: in 2003 waren er nog 200 vollegrondsbloemkool-telers, dit jaar zijn er nog 112. Dit heeft uiteraard ook zijn invloed op het areaal. Waar er in 2011 nog 443,9 ha werd aangeplant, is dit in 2013 nog maar 383 ha", aldus Hans De Meyer, supervisor marketing bij BelOrta.

### Dalende consumptie in België

De consumptiemarkt van verse kool maakt in Europa gemiddeld 10 tot 15% uit van de totale consumptie van verse groenten. Er bestaan grote verschillen in consumptie van het type kool naargelang van de regio in Europa. Na wittekool is bloemkool wel het meest geconsumeerde koolgewas in Europa. In Noordwest-Europa kent bloemkool de hoogste consumptie, maar er is wel een structurele afname ten voordele van broccoli. Voor veel consumenten in Oost-Europa is bloemkool nog een relatief onbekend product, waarvoor wel een groeiende belangstelling bestaat. Het is er vaak schaars aanwezig op de markt en mede daardoor ook vrij duur. In ons land krijgen de verse kolen serieuze klappen. Volgens VLAM is de verkoop van witte-, groene en rodekool in 10 jaar tijd gehalveerd. Ook de verkoop van verse bloemkool daalt: slechts 6 op 10 consumenten koopt er nog (regelmatig) een. De piekperiode ligt in het derde kwartaal of de zomermaanden, een periode waarin bloemkool past bij barbecues en tuiffeesten. Dit zijn ook de maanden waarin de Belgische productie het hoogst is. Volgens cijfers van marktonderzoeksbureau GfK Panel Services Benelux verbruikte de Belg in 2012 nog maar 1,2 kg bloemkool per persoon per jaar; een daling met maar liefst 45% vergeleken met 2002. Daarmee bekleedt bloemkool nog net de tiende plaats op de lijst

van favoriete groenten van de Belg. Een mogelijke verklaring voor de forse daling is dat consumenten de laatste jaren steeds meer naar zoete groenten neigen. Niet voor niets voeren wortelen sinds kort de top 10 van favoriete groenten aan, een positie die jarenlang door tomaten werd bekleed. Een andere verklaring is het element gebruiksgemak (*convenience*): de

de volgende weken aan tafel met de producenten om dit te vertalen in een concept naar de Belgische en Europese grootdistributie. 'Bloemkolen kunnen weer een trendy, coole groente worden. Maar een grotere verkoop van bloemkolen kan enkel worden gerealiseerd door meer consumenten te overtuigen", argumenteert Rik Decadt. Verder willen de telers



Figuur 1 Evolutie van de aangekochte hoeveelheid verse bloemkool en de prijs/kg - Bron: VLAM

consument wil steeds meer makkelijk klaar te maken groenten, die passen bij de grootte van zijn gezin en die zo weinig mogelijk afval geven. De beschermende bladeren rond de bloemkool beschouwt hij vaak als 'afval' en is hij liever kwijt dan

.....  
**De Belg verbruikte in 2012 nog maar 1,2 kg bloemkool per persoon per jaar.**  
 .....

rijk. Dat verklaart ook het succes van broccoli, een groente die veel door gezinnen met kinderen wordt gekocht.

### Hoe de trend ombuigen?

De dalende consumptie van verse bloemkool kan volgens trendwatchers worden gestopt door de consument een groter gebruiksgemak te bezorgen. Daarom overwegen telers, in overleg met de veilingen, om kleinere bloemkolen te telen en ze met wat minder bladeren (afval) aan te leveren. De REO Veiling zit

en de veilingen volop inspelen op de onmiskenbare gezondheidsaspecten van bloemkool (zie p. 48). BelOrta zet ook in op de al jaren heersende trend naar streekgebonden producten. "We willen de eigen streekproducten in de kijker zetten en ontwikkelden hiervoor het aparte label 'Mechelse', dat de herkomst van deze producten weergeeft", licht Hans De Meyer toe. "Hierin werden 3 groenten ondergebracht die typisch zijn voor de streek rond Mechelen en Sint-Katelijne-Waver: Mechelse bloemkool, kropsla en asperges. De voorbije maanden communiceerden we dit via verschillende kanalen. Momenteel worden er *beachflags* ontworpen waarop deze 3 groenten staan afgebeeld. Deze vlaggen zullen worden verdeeld onder onze kopers: buurtwinkels, groot- en kleinhandels, vroegmarkten ... We hopen deze producten zo een flinke duw in de rug te kunnen geven." ■



## EFFICIËNTE BLOEMKOOLTEELT MEDE DANKZIJ RISICOSPREIDING

In 'preigemeente' Meulebeke baten Dirk en Katrien Martens-Seys een gemengd bedrijf uit, met naast groenten voor de versmarkt (prei en waswortelen) en de verwerking (bloemkool en spruitkool) ook akkerbouw en een gesloten varkensbedrijf. Bloemkool wordt er zowel in eerste als in tweede vrucht geteeld. – Jan Van Bavel

In aanloop naar de vakbeurs Agro-Expo in Roeselare, die op tuinbouwgebied in het teken staat van kolen (zie p. 49), organiseert de werkgroep tuinbouw van Agro-Expo een reeks bedrijfsbezoeken aan moderne, sterk gemechaniseerde West-Vlaamse bedrijven. Begin oktober stond een bezoek aan het familiebedrijf Martens-Seys in Meulebeke op het programma. Dirk en Katrien namen in 1995 het ouderlijk bedrijf van de familie Seys over. Ze hebben 3 kinderen: Matthieu (16), Michiel (13) en Thibo (10). Na 2 jaar het bedrijf samen met de ouders van Katrien te hebben uitgebaat, maakten ze duidelijke keuzes voor de toekomst en schakelden ze enkele teelten om, waarbij het areaal sterk werd uitgebreid.

### Bewuste keuze

Vandaag is het een gemengd bedrijf, waarbij de teelt van groenten zowel voor de versmarkt (prei en waswortelen) als voor verwerking (bloemkool, spruitkool en schorseneren) hoofdzaak is en wordt gecombineerd met akkerbouw (aardappelen en maïs) en een gesloten varkensbedrijf. Dirk en Katrien kozen bewust voor een gemengd bedrijf om 3 belangrijke redenen: risicospreiding, een efficiënte arbeidsorganisatie op poten zetten en voldoende vruchtafwisseling op de percelen voorzien om bodemmoeheid en ziektedruk te vermijden. "Als de weersomstandigheden niet tegenzitten, loopt de ene grootteelt bijna naadloos over in de andere", vertelt Dirk. "Augustus en sep-

tember zijn de kalmste maanden van het jaar, dan probeer ik mijn machines en materialen te onderhouden. Voor de bloemkoolteelt opteren we ervoor om de percelen in de buurt van het bedrijf te houden", aldus Dirk. "Daarom planten we de bloemkolen op eigen grond en op grond die geruimd wordt met burens en een collega-veeteler. Dit biedt de beste garantie op goede grond met voldoende vruchtafwisseling. Bovendien heb je voor de beregening water naast of dicht bij je perceel nodig, zodat de bloemkolen kunnen worden beregend zodra ze oogstklar zijn. Ik beschik over een grote container van 60.000 l die als watervoorraad dienst doet, maar het transport ervan betekent een serieuze meerkost."

## Oogstspreading

De teelt wordt gespreid over 2 seizoenen: eerste vrucht met plantperiode april en oogstperiode eind juni-begin juli en een tweede vrucht met plantperiode juli en oogstperiode oktober. "We starten met het planten van blokken op een perceel omdat die normaal gezien een week vroeger oogstklaar zijn. Niet alle 'tweede vrucht' wordt meteen na de eerste teelt geplant. Een aantal percelen wordt vrijgehouden om voldoende vroeg de tweede teelt te kunnen planten. Hier gebruik ik de blokken dan op het einde, zodat die laatste bloemkolen weer iets vroeger oogstklaar zijn. Het planten gebeurt met een vierrijige plantmachine van Lauwers. Door de keuze voor minimum 7 verschillende rassen zorg ik opnieuw voor een arbeidsspreiding (verschillende groeiperiodes per ras en dus ook verschillende oogstdata) en risicospreiding (gevoelig-

.....  
**Water bij het perceel is nodig om de bloemkolen te beregenen zodra ze oogstklaar zijn.**  
.....

heid voor ziektes, klimaatstress ...). De rassenkeuze gebeurt in overleg met een teeltvoorlichter en op basis van ervaringen uit voorgaande jaren."

## Bemesting en gewasbescherming

De bemesting gebeurt door een combinatie van dierlijke mest (mengmest en effluent) en kunstmest. Deze combinatie zorgt ervoor dat er een algemene verrijking van de bodem wordt voorzien met de nutriënten aanwezig in de dierlijke mest. Specifieke tekorten aan nutriënten worden toegevoegd via kunstmest, enkel toegepast als rijenbemesting. Dit zorgt voor een optimale opname door de plant en een beperking in de hoeveelheid kunstmest die wordt gebruikt. De noodzaak aan bemesting wordt zowel in eerste als in tweede vrucht onderzocht via een bodemanalyse. Onkruidbestrijding gebeurt via een schoffelmachine die is aangepast en toelaat om tegelijkertijd en vooral specifiek gericht op de plantrij een insecticidenbehandeling uit te voeren. Afhankelijk van het weer schoffelt Dirk 2 à

3 keer: eerst met een wiedeg, daarna met triltanden en als laatste aanaarden met een andere schoffelmachine. "Bij het planten trek ik eerst 2 sleuven van 10 à 15 cm in het harde wielspoor. De schoffelmachine zoekt daarna de gemakkelijkste weg in dat wielspoor. De mechanische onkruidbestrijding passen we intussen al bijna 10 jaar toe. Dankzij het feit dat we meer zuurstof in de grond brengen, groeien de bloemkolen beter. We proberen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken, door enkel met een bandbespuiting te behandelen boven

wortelgestel vormen. Daardoor mogen ze in het groeiseizoen iets afzien en hun water diep in de bodem zoeken." Om de piekmomenten (plant- en oogstperiode) op te vangen, werken Dirk en Katrien met vreemde arbeidskrachten (Polen) via de seizoensregeling.

## Oogsten

Het uitsnijden van de bloemkolen op het veld gebeurt manueel met een achttal personen. Het verdere markt klaar maken van de bloemkolen gebeurt via de bloemkooloogstmachine. De bloemkolen wor-



**FAMILIE MARTENS-SEYS**

Leeftijd: Dirk (42) en Katrien (43)  
Gemeente: Meulebeke  
Specialisatie: bloemkool, spruiten, wortelen en prei

Op het gemengde bedrijf wordt de groenteteelt gecombineerd met akkerbouw en een gesloten varkensbedrijf.

de rij plantjes, die dan ongeveer een maand oud zijn. Dat gaf dit jaar alvast goede resultaten. Later passen we nog een insecticidenbehandeling tegen rupsen of bladluizen toe als het gewas al volgroeid of vrij groot is. Dat gebeurt in overleg met Rudi Vandewiele van telersadviescoöperatie TACO. Indien nodig kan ik tijdens de teelt op elk perceel beregenen. Zeker de laatste 14 dagen voor de oogst, geef ik 30 l voor een goede koolvorming. Dat gebeurt best 's avonds laat, omdat de temperatuur dan het laagst is en de verdamping het minst groot. Belangrijk is dat de bloemkolen een stevig

den ontdaan van bladeren en nadien versneden tot roosjes van maximum 60 mm breed en niet kleiner dan 1,5 cm. Er wordt bewust ingezet op kwaliteit. Zo wordt bij elke oogstbeurt voldoende personeel voorzien op de machine ter controle bij het vullen van de containers. Meestal staan Dirk of Katrien zelf op de machine. Mindere kwaliteit halen ze eruit en voeren ze apart aan. De versneden bloemkool wordt 's middags en/of 's avonds geleverd bij diepvriesproducenten d'Arta en Ardo en daar nog dezelfde avond verwerkt. ■



## BINDMACHINE NAAIT BLADEREN MAKKELIJK DICHT

Om geen zon toe te laten op de fors groeiende bloemkolen, dekken telers ze in de zomer af met enkele bladeren van de plant. Maar dat is een lastige en tijdrovende klus. Het Nederlandse mechanisatiebedrijf Kooy ontwikkelde hiervoor een machine die de bladeren een week voor de oogst probleemloos dichtnaait. – *Jan Van Bavel*

**D**e bloemkoolbindmachine werd uitgebreid gedemonstreerd aan geïnteresseerde telers en stakeholders tijdens de Open Field Demo Days van zaadbedrijf Syngenta, die eind september plaatsvonden in het Nederlandse Andijk. Telers dekken hun bloemkolen in de zomer af met bladeren die ze aan de onderkant van de plant afbreken, om zo verkleuring en kwaliteitsverlies te voorkomen. Nico Kooy van het gelijknamige reparatiebedrijf uit Grootebroek ontwikkelde een bloemkoolbindmachine die al sinds 2006 in gebruik is. "Onze machine heeft diverse voordelen. Vooreerst worden de kolen beter beschermd: ze blijven

mooi wit en kunnen niet vergelen als de bladeren zijn dichtgenaaid", legt hij uit. "Een ander voordeel is dat de kolen minder last hebben van invloeden van buitenaf, zoals stof en hagel. Als je de kolen met de hand dekt, kan het blad er bij harde wind afwaaien en moet je nog eens door de rijen lopen om dat te checken. Bovendien kan je met dichtgenaaide bladeren makkelijker doorheen de rijen lopen. Daarnaast heb je ook minder last van ziektes in het gewas. In de herfst kan de wind in natte periodes makkelijker doorheen het gewas waaien, waardoor het sneller weer droog wordt. Afhankelijk van het weer naaien we de bladeren een

week voor de oogst dicht. Bij heel warm weer kan het ook eerder. Dat moment kan je dan zelf bepalen."

### Praktische werking

De bindmachine is een zelfrijdende hydrostatisch vierwielaangedreven machine. De beide assen zijn gestuurd, de voorste as door middel van een stuurwiel. De hydrauliek wordt aangedreven door een dieselmotor. Door het lage toerental van de motor is het brandstofverbruik uiterst laag. De machine staat op 4 grote wielen om de insporing onder natte omstandigheden te beperken. Voor de machine zijn 4 bindunits geplaatst met

bladinvoer. Die zorgen ervoor dat de bladeren bij elkaar worden gebracht en vervolgens kunnen worden dichtgebonden. De machine neemt 4 rijen tegelijk mee, de rijafstand varieert van 66 tot 80 cm.

### Touw volledig afbreekbaar

Het naaien is al een hele oude techniek en deze toepassing bestaat toch ook al 6 jaar. Het touw waarmee de bladeren worden dichtgenaaid, was aanvankelijk van katoen. Maar het duurde bijna 6 jaar voordat het afgebroken werd. Intussen wordt het touw gemaakt van viscose (een kunstzijde) die al na een viertal weken redelijk is afgebroken, waardoor je het perceel na de oogst makkelijk kan bewerken. "In Nederland doen ze dat met

.....

Tegen 1 km/uur kan de machine 5000 à 6000 planten per uur dichtnaaien.

.....

een klepelmaaimachine, waardoor het afgesneden gewas meteen klein is, wat beter voor de bodem is", vervolgt Nico Kooy zijn verhaal. "Intussen worden er al 5 van deze machines ingezet in Noord-Holland, één in Friesland en de zevende is volop in productie. De bindmachine, die 3500 kg weegt, is behoorlijk arbeidsbesparend: met één persoon – de bestuurder – kan je met een gemiddelde snelheid van 1 km per uur 5000 à 6000 planten per uur of 4 rijen tegelijkertijd dichtnaaien. Zodra je er goed meer overweg kunt, kan de machine ongeveer 3 ha per dag verwerken." Volgens Kooy gebruiken vooral Franse, Duitse en Nederlandse telers de methode van dichtnaaien. "Engelse en Deense telers telen een kleinere kool en dan is dichtnaaien niet nodig, omdat de bladeren de bloem voldoende afschermen. Met rassen die vooral in de hoogte en minder in de breedte groeien, biedt deze techniek veel voordelen. Dit is ook een goede oplossing voor industriële verwerkers, die graag mooie, grote bloemkolen

willen met wat minder restafval, want de plant is ook onderaan beschermd en het blad groeit met de kool mee."

### Goed maar nog duur

De eerste reacties van Vlaamse telers zijn overwegend positief. Sommige telers zien hier mogelijkheden in voor een loonbedrijf, omdat ze zelf te weinig bloemkool telen om zo'n machine aan te schaffen. "De bindmachine werkt heel goed, maar is met een prijskaartje van 115.000 euro toch nog behoorlijk duur", aldus Chris Devroe, voorzitter van de studiegroep

West-Vlaamse telers van koolgewassen, die samen met 64 andere kolentelers tijdens een van de open dagen en op uitnodiging van Syngenta de machine in werking zag. "Misschien moet er nog wat aan de machine gesleuteld worden en zijn tweerijige prototypes, die wat kleiner en betaalbaarder zijn, een oplossing." ■

Meer informatie over de bloemkoolbindmachine vind je op [www.reparatiebedrijf-kooy.nl](http://www.reparatiebedrijf-kooy.nl), met onder meer een link naar een YouTube-filmpje waarin je de machine in werking ziet.



Het touw waarmee de bladeren worden dichtgenaaid, is na een viertal weken afbreekbaar.

## BLOEMKOOL IS COOL ÉN SUPERGEZOND

Op 25, 26 en 27 januari 2014 vindt de agrarische vakbeurs Agro-Expo Vlaanderen plaats in de Hallen van Roeselare. De organisatoren willen er onder meer de teelt van kolen in de kijker plaatsen met de slogan 'Kool is cool'. Tijdens de beurs zal er worden gefocust op de voedingswaarde en gezondheidsaspecten van kool in het algemeen en de soorten onderling in het bijzonder. "Koolsoorten hebben talrijke troeven en behoren tot de gezondste groenten die je kan eten. Ze zitten boordevol actieve en nuttige bestanddelen. Eet ze daarom, zeker tijdens het seizoen, 2 à 3 keer per week (150 à 200 g per persoon)", zei voedings-

deskundige Eric De Maerteleire al in 2011 op het kolencongres in Brugge. "Bloemkool bevat – net als broccoli – glucosinolaten, dé antikankerstoffen in de voeding bij uitstek. Ze ontgiften het lichaam, werken ontstekingsremmend en bevatten antioxidatieve eigenschappen. Een portie van 200 g bloemkool levert je 35% van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid (ADH) kalium en 29% van de ADH vitamine B6. Wist je trouwens dat bloemkool en broccoli lichtgewicht zijn als het gaat om de caloriebijdrage? Zo bedraagt die voor bloemkool slechts 17 kcal per 100 g."